

“จากความงามสู่มหันตภัย”
มาตรการในการจัดการพลาสติกไมโครบีดส์
(ตอนที่ ๓)

มนัญญา ภูแก้ว
วิทยาการชำนาญการพิเศษ
กลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย
ผู้เรียบเรียง

บทนำ

จากบทความตอนที่แล้ว ทำให้เราทราบกันไปแล้วว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๓ สังคมโลกเริ่มตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการใช้พลาสติกไมโครบีดส์มากขึ้น รัฐบาลต่าง ๆ ทั่วโลกออกมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมปริมาณการใช้และกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางและน้ำยาทำความสะอาดต่าง ๆ ที่มีพลาสติกไมโครบีดส์เป็นส่วนประกอบ นอกจากนี้ ยังมีบางประเทศที่เน้นการออกนโยบายทางการบริหารเพื่อควบคุมการใช้พลาสติกไมโครบีดส์อีกด้วย สำหรับประเทศไทยเองก็มีความพยายามในการใช้กฎหมายเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการใช้พลาสติกไมโครบีดส์เช่นเดียวกัน โดยในบทความฉบับนี้จะมีการรวบรวมและเรียบเรียงมาตรการและแนวทางต่าง ๆ ของประเทศไทยเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมาส่วนหนึ่ง

มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในการจัดการพลาสติกไมโครบีดส์

ประเทศไทยมีการจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านนโยบายการบริหารทางด้านเศรษฐศาสตร์ หรือทางด้านกฎหมาย ในส่วนการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการทางกฎหมายนั้น มักแยกออกเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและครอบคลุมมากที่สุด โดยปัญหามลพิษที่เกิดจากพลาสติกไมโครบีดส์เองก็มีลักษณะพิเศษที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอื่นด้วย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการจัดการน้ำทิ้งจากอาคารบ้านเรือน โรงงานอุตสาหกรรม และปัญหาด้านการควบคุมผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางที่มีพลาสติกไมโครบีดส์เป็นส่วนประกอบ

๑. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕^๑

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษได้ออกประกาศกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่

๑.๑ มาตรฐานคุณภาพน้ำ ได้แก่

^๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙ ตอนที่ ๓๗ ลงวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๓๕ หน้า ๑.

(๑) มาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง ตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๗ (๒๕๔๙) เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเล ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๙^๒ มีขอบเขตครอบคลุมน่านน้ำบริเวณอ่าวไทยทั้งหมดโดยไม่รวมน้ำบริเวณผิวดิน มาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลดังกล่าว แบ่งตามวัตถุประสงค์ในการใช้น้ำ เช่น มาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อการนันทนาการ เพื่อเขตชุมชน เป็นต้น โดยมาตรฐานน้ำทะเลเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาตินั้น มีความเข้มงวดสูงสุด โดยกำหนดให้ตรวจสอบวัตถุลอยน้ำ น้ำมันและไขมันบนผิวน้ำจากการสังเกตเป็นหลัก กล่าวคือ ต้องไม่พบวัตถุที่ร้ายแรงลอยอยู่บริเวณผิวน้ำ^๓ อย่างไรก็ตาม การตรวจสอบด้วยวิธีดังกล่าวกลับยังไม่สามารถตรวจพบพลาสติกไมโครพีดส์ที่ลอยอยู่บริเวณผิวน้ำทะเลได้ เนื่องจากพลาสติกไมโครพีดส์มีขนาดเล็กมากจนยากที่จะสังเกตได้ในสิ่งแวดล้อมด้วยตาเปล่า ดังนั้น หลักเกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง จึงยังไม่ครอบคลุมและไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้คุ้มครองการปนเปื้อนของพลาสติกไมโครพีดส์ในสิ่งแวดล้อม

(๒) มาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน ตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๓๗) เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน^๔ ซึ่งนิยาม คำว่า แหล่งน้ำผิวดิน ว่าหมายถึง แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในแผ่นดินหรือบนเกาะ โดยไม่รวมถึงน้ำบาดาล และในกรณีที่แหล่งน้ำนั้นอยู่ติดกับทะเล ให้ความหมายถึงแหล่งน้ำที่อยู่ภายในปากแม่น้ำหรือปากทะเลสาบด้วย^๕ โดยหลักเกณฑ์การวัดมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินนั้นจะพิจารณาจากลักษณะทั่วไป กล่าวคือ ต้องไม่มีวัตถุหรือสิ่งของที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่ทำให้สี กลิ่น รสของน้ำ อุณหภูมิ ปริมาณออกซิเจนละลาย ค่าบีโอดี จำนวนแบคทีเรีย ชาติ ฯลฯ เปลี่ยนไปจากธรรมชาติเดิมของแหล่งน้ำนั้น ดังนั้น ในกรณีของพลาสติกไมโครพีดส์ที่ถูกปล่อยปะปนมากับน้ำทิ้ง แต่ไม่ได้ทำให้ลักษณะของแหล่งน้ำเปลี่ยนแปลงไปจากธรรมชาติเดิม จึงไม่กระทบต่อมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน หลักเกณฑ์การวัดมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินจึงยังไม่ครอบคลุมและไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้คุ้มครองการปนเปื้อนของพลาสติกไมโครพีดส์ในสิ่งแวดล้อม

(๓) มาตรฐานคุณภาพน้ำใต้ดิน ตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๐ (พ.ศ. ๒๕๔๓) เรื่อง กำหนดคุณภาพน้ำใต้ดิน^๖ กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำใต้ดิน ให้ความหมายคำว่า ระดับความเข้มข้นสูงสุดของสารอันตรายที่ยอมให้มีได้ในน้ำใต้ดิน โดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายและผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน เมื่อนำน้ำใต้ดินมาบริโภค โดยกำหนดเกณฑ์ในการวัด ได้แก่ สารอินทรีย์ระเหยง่าย โลหะหนัก สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ สารพิษอื่น ๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่าพลาสติกไมโครพีดส์ไม่เข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าว

^๒ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๑๑ ง วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๐, น.๑๒๓.

^๓ ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๗ (พ.ศ. ๒๕๔๙) เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเล ข้อ ๔ (๑) และ ข้อ ๑๕.

^๔ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๑๑ ตอนที่ ๑๖ ง วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗, น. ๗๓.

^๕ ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ข้อ ๑.

^๖ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๑๗ ตอนที่พิเศษ ๙๕ ง วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๓, น.๕๕.

ดังนั้น หลักเกณฑ์การวัดมาตรฐานคุณภาพน้ำใต้ดินจึงยังไม่ครอบคลุมและไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้คุ้มครองการปนเปื้อนของพลาสติกไมโครพีดส์ในสิ่งแวดล้อม

๑.๒ มาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด หมายถึง การกำหนดมาตรฐานการควบคุมมลพิษจากแหล่งชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม อาคาร สิ่งก่อสร้าง ยานพาหนะ สถานที่ประกอบกิจการใด ๆ หรือสิ่งอื่นใด ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของมลพิษ^๗ การกำหนดมาตรฐานการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดจึงเป็นวิธีการเพื่อลดปริมาณความเข้มข้นของมลพิษที่ถูกระบายออกสู่สิ่งแวดล้อม โดยในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับการปนเปื้อนของพลาสติกไมโครพีดส์บริเวณแหล่งน้ำ ได้แก่

(๑) มาตรฐานการระบายน้ำทิ้งจากอาคาร ตามประกาศกำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากอาคารบางประเภทและขนาด^๘ กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการควบคุมการระบายน้ำเสียผ่านระบบบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยออกสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ อาคารที่อยู่ในการควบคุม ได้แก่ อาคารชุด ตามกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด โรงแรม ตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม หอพัก ตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก สถานบริการประเภทสถานอาบน้ำ นวด หรืออบตัว ซึ่งมีผู้ให้บริการแก่ลูกค้า ตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ โรงพยาบาลของทางราชการหรือสถานพยาบาล ตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล อาคารโรงเรียนเอกชน ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน โรงเรียนของราชการ อาคารสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน ตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนและสถาบันอุดมศึกษาของทางราชการ อาคารที่ทำการของทางราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การระหว่างประเทศและเอกชน อาคารของศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้า ตลาด ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข (แต่ไม่รวมถึงท่าเทียบเรือประมง สะพานตกปลา หรือกิจการแพปลา) ภัตตาคารหรือร้านอาหาร อาคารที่ถูกควบคุมเหล่านี้ต้องจัดให้มีระบบการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยสู่แหล่งน้ำธรรมชาติตามเกณฑ์ชี้วัดที่แตกต่างกันออกไป ดังต่อไปนี้ ได้แก่ ความเป็นกรดต่าง (PH) ค่าบีโอดี (BOD) สารแขวนลอย (Suspended Solids) ซัลไฟด์ (Sulfide) สารที่ละลายได้ทั้งหมด (Total Dissolved Solids) ตะกอนหนัก (Settleable Solids) น้ำมันและไขมัน (Fat Oil and Grease) ทีเคเอ็น (TKN)^๙ โดยจะเห็นได้ว่าพลาสติกไมโครพีดส์ไม่อยู่ในเกณฑ์ชี้วัดดังกล่าว ดังนั้น การปล่อยพลาสติกไมโครพีดส์ออกสู่แหล่งน้ำธรรมชาติจากอาคารที่กำหนดข้างต้นจึงไม่กระทบต่อมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้ง ส่งผลให้เจ้าของหรือผู้ควบคุมอาคารสามารถปล่อยน้ำที่มีการปนเปื้อนพลาสติกไมโครพีดส์ออกสู่แหล่งน้ำธรรมชาติได้อย่างไม่มีข้อจำกัด มาตรฐานการระบายน้ำทิ้งจากอาคารจึงยังไม่ครอบคลุมและไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้คุ้มครองการปนเปื้อนของพลาสติกไมโครพีดส์ในสิ่งแวดล้อม

(๒) มาตรฐานการระบายน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม ตามประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๓๙) เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบาย

^๗ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔.

^๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๒ ตอนที่ ๑๒๕ ง วันที่ ๒๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๘, น. ๔.

^๙ สลิลวรรณ เครือเทศน์. “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันมลพิษทางน้ำที่เกิดจากพลาสติกไมโครพีดส์” วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขากฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๙. น.

น้ำที่มาจากแหล่งกำเนิดประเภทโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม^{๑๐} กำหนดเกณฑ์ในการวัดมาตรฐานน้ำที่มาจากโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรมไว้ ได้แก่ ค่าความเป็นกรดด่าง (pH Value) ค่าทีดีเอส (TDS หรือ Total Dissolved Solids) สารแขวนลอย (Suspended Solids) ลักษณะทางกายภาพ (อุณหภูมิ สี กลิ่น) ธาตุหรือสารประกอบต่าง ๆ โลหะหนัก น้ำมันและไขมัน ค่าบีโอดี (Biochemical Oxygen Demand) ค่าทีเคเอ็น (TKN หรือ Total Kjeldahl Nitrogen) ค่าซีโอดี (Chemical Oxygen Demand) โดยจะเห็นได้ว่าพลาสติกไมโครพีดส์ไม่อยู่ในเกณฑ์การวัดดังกล่าว ดังนั้น การปล่อยพลาสติกไมโครพีดส์ออกสู่แหล่งน้ำธรรมชาติจากโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรมจึงไม่กระทบต่อค่ามาตรฐานน้ำที่มาจากโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม มาตรฐานการระบายน้ำที่มาจากโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรมจึงยังไม่ครอบคลุมและไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้คุ้มครองการปนเปื้อนของพลาสติกไมโครพีดส์ในสิ่งแวดล้อม

๒. พระราชบัญญัติรักษาคล่อง รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๑

ในสมัยรัชการที่ ๕ ได้มีการออกพระราชบัญญัติรักษาคล่อง รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๑^{๑๑} ขึ้นเพื่อบำรุงรักษาคล่องจากการเพาะปลูก และการค้าขาย โดยมีบทบัญญัติห้ามก่อให้เกิดมลพิษในลำคลองสองลักษณะ ได้แก่ การห้ามเอาหยากเยื่อ ฟุ่น ฝอย หรือสิ่งโสโครกเททิ้งในคลองโดยตรง และห้ามเททิ้งสิ่งดังกล่าวลงในทางน้ำลำคูซึ่งอาจมีการเลื่อนไหลมาสู่คลองได้^{๑๒} จะเห็นได้ว่าพลาสติกไมโครพีดส์ไม่อยู่ในความหมายของหยากเยื่อ ฟุ่น ฝอย หรือสิ่งโสโครก การปล่อยพลาสติกไมโครพีดส์ออกสู่คลองโดยตรงจึงไม่เป็นการปฏิบัติที่ผิดข้อห้ามซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติรักษาคล่อง รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๑ ดังนั้น พระราชบัญญัติรักษาคล่อง รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๑ จึงยังไม่ครอบคลุมและไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้คุ้มครองการปนเปื้อนของพลาสติกไมโครพีดส์ในคลองได้

๓. ประมวลกฎหมายอาญา

ในบทบัญญัติมาตรา ๒๓๗ ได้กำหนดบทลงโทษแก่ผู้ที่น่าจะมีพิษหรือสิ่งอื่นที่น่าจะเป็นอันตรายแก่สุขภาพเจือลงในอาหาร หรือในน้ำซึ่งอยู่ในบ่อ สระหรือที่ขังน้ำใด ๆ และอาหารหรือน้ำนั้นได้มีอยู่หรือจัดไว้เพื่อประชาชนบริโภค^{๑๓} จะเห็นได้ว่าพลาสติกไมโครพีดส์ไม่ได้ถูกปล่อยทิ้งสู่บ่อ สระหรือที่ขังน้ำใด ๆ ซึ่งมีอยู่หรือจัดไว้เพื่อประชาชนบริโภค การปล่อยพลาสติกไมโครพีดส์จากอาคารบ้านเรือน หรือโรงงานอุตสาหกรรมโดยการชำระล้างผ่านระบบบำบัดน้ำเสียจึงไม่เป็นกรณีตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๓๗ ดังนั้น ประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบันจึงยังไม่มีบทบัญญัติใดที่ครอบคลุมและเพียงพอต่อการนำมาใช้คุ้มครองการปนเปื้อนของพลาสติกไมโครพีดส์ที่ถูกปล่อยผ่านระบบบำบัดน้ำเสียได้

^{๑๐} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๓ ตอนที่ ๑๓ ง วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๙, น. ๒๐.

^{๑๑} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘/-/ วันที่ ๓ มกราคม ๒๔๘๓, น. ๓๔/๓.

^{๑๒} พระราชบัญญัติรักษาคล่อง รศ. ๑๒๑ มาตรา ๖.

^{๑๓} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๓๗.

๔. พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒

เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อควบคุมการก่อสร้างอาคารในด้านต่าง ๆ เช่น ความมั่นคงแข็งแรง ความปลอดภัย การสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การสถาปัตยกรรม^{๑๔} โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตามคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคารได้ออกกฎกระทรวงฉบับที่ ๔๔ (พ.ศ. ๒๕๓๘)^{๑๕} และกฎกระทรวงฉบับที่ ๕๑ (พ.ศ. ๒๕๔๑)^{๑๖} เพื่อจัดการเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของอาคาร เช่น การระบายน้ำ การบำบัดน้ำเสีย และการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล^{๑๗} กำหนดค่ามาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากอาคาร ได้แก่ ค่าความเป็นกรดต่าง (pH Value) ค่าบีโอดี (Biochemical Oxygen Demand) ปริมาณสารแขวนลอย (Suspended Solids) ปริมาณสารละลายที่เพิ่มขึ้นจากน้ำใช้ ปริมาณตะกอนหนัก ค่าทีเคเอ็น (TKN หรือ Total Kjeldahl Nitrogen) ออร์แกนิก - ไนโตรเจน แอมโมเนีย - ไนโตรเจน น้ำมันและไขมัน และค่าซัลไฟด์^{๑๘} ซึ่งค่ามาตรฐานเหล่านี้จะมีเกณฑ์กำหนดที่แตกต่างกันไปตามประเภทและลักษณะของอาคารที่ต้องจัดให้มีระบบการระบายน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการปรับปรุงน้ำเสียจากอาคารให้เป็นน้ำทิ้งที่มีคุณภาพตามมาตรฐานก่อนที่จะระบายลงสู่แหล่งรองรับน้ำทิ้ง จะเห็นได้ว่าพลาสติกไมโครปิดส์ไม่เข้าหลักเกณฑ์การเป็นดัชนีชี้วัดมาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งดังกล่าว ดังนั้น การกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ จึงยังไม่ครอบคลุมและไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้คุ้มครองการปนเปื้อนของพลาสติกไมโครปิดส์ได้

๕. พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕^{๑๙} และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐^{๒๐}

มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความสะอาดในที่สาธารณะและสถานสาธารณะในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางน้ำนั้น แบ่งออกเป็น

๕.๑ การรักษาความสะอาดในที่สาธารณะและสถานสาธารณะ กำหนดห้ามเทหรือทิ้งกรวด หิน ดิน ทราย หรือเศษวัสดุก่อสร้างลงในทางน้ำ^{๒๑}

๕.๒ การห้ามทิ้งสิ่งปฏิกูลมูลฝอยในที่สาธารณะและสถานสาธารณะ กำหนดห้ามเทหรือทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือทางน้ำ โดยกำหนดความหมายของสิ่งปฏิกูล ให้หมายถึง อุจจาระ หรือปัสสาวะ รวมตลอดถึงวัตถุอื่นใดซึ่งเป็นสิ่งโสโครก หรือมีกลิ่นเหม็น และความหมายของมูลฝอย

^{๑๔} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๖ ตอนที่ ๘๐ ฉบับพิเศษ วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๒๒, น. ๑.

^{๑๕} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๒ ตอนที่ ๖ ก วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘, น. ๒๕.

^{๑๖} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๕ ตอนที่ ๔๘ ก วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๔๑, น. ๓.

^{๑๗} พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๘ (๖).

^{๑๘} พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ข้อ ๔.

^{๑๙} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙ ตอนที่ ๑๕ วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕, น. ๒๘.

^{๒๐} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๕ ก วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๐, น. ๑.

^{๒๑} พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๓.

ให้หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะที่อาคาร ถ้ำ มูลสัตว์ หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น^{๒๒}

จะเห็นได้ว่าพลาสติกไมโครพีดส์ไม่อยู่ในความหมายของกรวด หิน ดิน ทราย เศษวัสดุก่อสร้าง สิ่งปฏิภูม และมูลฝอยแต่อย่างใด ดังนั้น พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ การกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ จึงยังไม่ครอบคลุมและไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้คุ้มครองการปนเปื้อนของพลาสติกไมโครพีดส์ได้

๖. พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕^{๒๓}

เป็นกฎหมายหลักในการดำเนินการควบคุมการจัดการสิ่งปฏิภูมและมูลฝอย โดยในมาตรา ๔ ได้กำหนดนิยามคำว่า สิ่งปฏิภูม ให้หมายถึง อูจจาระ หรือปัสสาวะ รวมตลอดถึงวัตถุอื่นใดซึ่งเป็นสิ่งโสโครก หรือมีกลิ่นเหม็น และกำหนดนิยามคำว่า มูลฝอย ให้หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะที่อาคาร ถ้ำ มูลสัตว์ หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น พลาสติกไมโครพีดส์ที่เป็นส่วนประกอบของเครื่องสำอางใช้แล้วจึงถูกจัดอยู่ภายใต้นิยามของคำว่ามูลฝอย ซึ่งการกำจัดมูลฝอยโดยทั่วไปตามกฎหมายนี้ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน ได้แก่^{๒๔}

- (๑) การจัดการมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด เช่น การแยกประเภทของมูลฝอย
- (๒) การเก็บรวบรวมมูลฝอย
- (๓) การขนถ่ายมูลฝอย และ
- (๔) การกำจัดมูลฝอย

โดยในขั้นตอนการกำจัดมูลฝอยนั้นแต่ละท้องถิ่นมีอำนาจในการพิจารณาเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมที่สุดในพื้นที่ของตน และควรพิจารณาประกอบกับเงินทุนและความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ด้วย วิธีการที่ใช้ในการกำจัดมูลฝอยอาจทำได้ ๔ วิธี ได้แก่

- การเทกองกลางแจ้ง (open dumping) คือการนำมูลฝอยไปเททิ้งไว้กลางแจ้งในพื้นที่เปิดโล่ง เพื่อให้มูลฝอยย่อยสลายเองตามธรรมชาติ ใช้เวลานาน ไม่ถูกสุขลักษณะ และก่อให้เกิดปัญหาการสะสมของเชื้อโรค หรือสารพิษ
- การฝังกลบอย่างถูกสุขลักษณะ (sanitary dumping) คือการนำมูลฝอยไปทิ้งในสถานที่ที่จัดไว้เกลี่ยและบดอัดให้แน่นกับพื้นและฝังกลบด้วยดิน ปล่อยให้ย่อยสลายตามธรรมชาติ เป็นวิธีที่ต้องจัดหาพื้นที่ขนาดใหญ่ที่ห่างไกลจากชุมชนและห่างจากแหล่งน้ำใต้ดิน
- การหมักทำปุ๋ย (composting) คือการนำมูลฝอยไปหมักโดยอาศัยจุลินทรีย์ช่วยย่อยสลายจนมูลฝอยมีลักษณะแห้ง คงตัว และมีสารอาหารแร่ธาตุ เหมาะแก่การบำรุงดิน วิธีนี้ช่วยลดปริมาณของมูลฝอย

^{๒๒} พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓๓.

^{๒๓} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙ ตอนที่ ๓๘ วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๓๕, น. ๒๗.

^{๒๔} อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ ๙. หน้า ๕๕.

ได้ร้อยละ ๓๕ - ๖๕ และสามารถทำลายเชื้อโรคบางชนิดได้ แต่ไม่สามารถนำมากำจัดมูลฝอยได้ทุกประเภท เนื่องจากยังมีมูลฝอยที่ไม่สามารถย่อยสลายจากจุลินทรีย์ได้อยู่ เช่น แก้ว โลหะ ยาง ผ้า รวมถึงพลาสติกด้วย

- การเผาในเตาเผา (incineration) คือการนำมูลฝอยเผาในเตาเผาโดยใช้ความร้อนสูง สามารถลดมูลฝอยได้มากถึงร้อยละ ๗๐ - ๙๐ แต่เป็นวิธีที่ใช้ต้นทุนในการดำเนินการสูง ทั้งการติดตั้งอุปกรณ์การบำรุงรักษา การจ้างบุคลากรที่มีความรู้ชำนาญ เป็นต้น^{๒๕}

ในกรณีของพลาสติกไมโครบีดส์ซึ่งเป็นส่วนผสมของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางชนิดล้างออกที่หมดอายุการใช้งาน หรือถูกทิ้งโดยยังไม่ได้ใช้งานจัดเป็นมูลฝอยอันตรายที่สามารถกำจัดในเตาเผาได้ อย่างไรก็ตามยังคงเป็นวิธีที่ต้องใช้ต้นทุนสูง และต้องคำนึงถึงการปนเปื้อนของพลาสติกไมโครบีดส์ที่เผาไหม้ไม่หมดและลอยปะปนในเถ้า ฝุ่น อากาศที่ส่งออกมาจากเตาเผาอีกด้วย ดังนั้น วิธีการกำจัดมูลฝอยตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงยังไม่ครอบคลุมและไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้คุ้มครองการปนเปื้อนของพลาสติกไมโครบีดส์ได้

๗. พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. ๒๕๕๘^{๒๖}

เป็นกฎหมายหลักในการควบคุมการผลิต นำเข้า และขายเครื่องสำอาง รวมทั้งกำหนดวัตถุที่ห้ามใช้เป็นส่วนผสมในเครื่องสำอาง กำหนดมาตรฐานสถานที่ผลิต ภาชนะบรรจุ การรายงานข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับเครื่องสำอาง มาตรการควบคุมเครื่องสำอางที่ไม่ปลอดภัย เครื่องสำอางปลอม และเครื่องสำอางผิดมาตรฐาน โดยในมาตรา ๔ ของพระราชบัญญัติได้กำหนดนิยามของคำว่า เครื่องสำอาง ไว้หมายความว่า

(๑) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้ทา ถู นวด โรย พ่น หยอด ใส่ อบ หรือกระทำด้วยวิธีอื่นใดกับส่วนภายนอกของร่างกายมนุษย์ และให้หมายความรวมถึงการใช้กับฟันและเยื่อในช่องปาก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความสะอาด ความสวยงาม หรือเปลี่ยนแปลงลักษณะที่ปรากฏ หรือระงับกลิ่นกาย หรือปกป้องดูแลส่วนต่าง ๆ นั้น ให้อยู่ในสภาพดี และรวมตลอดทั้งเครื่องประทีนต่าง ๆ สำหรับผิวด้วย แต่ไม่รวมถึงเครื่องประดับและเครื่องแต่งตัว ซึ่งเป็นอุปกรณ์ภายนอกร่างกาย

(๒) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอางโดยเฉพาะ หรือ

(๓) วัตถุอื่นที่กำหนดโดยกฎกระทรวงให้เป็นเครื่องสำอาง

จากนิยามดังกล่าวจะพบว่าเป็นการให้คำนิยามที่กว้างว่าเครื่องสำอางทั่วไป โดยรวมถึงผลิตภัณฑ์ส่วนบุคคล หรือเวชสำอางด้วย ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ที่เข้าข่ายเป็นเครื่องสำอางภายใต้กฎหมายนี้ เช่น โลชั่นทาผิว กายสบู่อ่อน แชมพู ครีมนวดผม ยาสีฟัน น้ำยาบ้วนปาก ลิปสติก บลัชออน อายแชโดว์ อายไลน์เนอร์ สีทาเล็บ แป้งทาหน้า แป้งฝุ่นโรยตัว ผ้าเย็บ/กระดาดเย็บ ผ้าอนามัย ผลิตภัณฑ์ย้อมผม ผลิตภัณฑ์ตัดผม ผลิตภัณฑ์กำจัดขน ผลิตภัณฑ์ฟอกสีฟัน ผลิตภัณฑ์ระงับกลิ่นกาย และน้ำหอม เป็นต้น^{๒๗} ซึ่งในการควบคุมส่วนผสมในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เหล่านี้ รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการเครื่องสำอางมีอำนาจในการออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ

^{๒๕} อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๙. หน้า ๕๕ - ๕๘.

^{๒๖} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๒ ตอน ๘๖ ก วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๘, น. ๕.

^{๒๗} อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๙. หน้า ๖๓.

เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยและอนามัยของบุคคล^{๒๘} สามารถแยกกฎหมายลำดับรองดังกล่าวที่เกี่ยวข้องกับพลาสติกไมโครบีดส์ออกเป็น ๓ ประเภท ดังต่อไปนี้

๗.๑ รายการสารด้านเครื่องสำอาง

๗.๑.๑ วัตถุที่ห้ามใช้ มีการออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ชื่อวัตถุที่ห้ามใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอางอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๓^{๒๙} โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. ๒๕๕๘ อย่างไรก็ตาม บัญชีแนบท้ายประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ชื่อวัตถุที่ห้ามใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอาง ที่มีรายชื่อสารอันตรายอยู่กว่า ๑,๓๐๐ รายการ แต่กลับไม่มีรายการใดที่เกี่ยวข้องกับพลาสติกไมโครบีดส์^{๓๐}

๗.๑.๒ วัตถุที่อาจใช้ มีการออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดชื่อ ปริมาณ และเงื่อนไขของวัตถุที่อาจใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอางอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๓^{๓๑} โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. ๒๕๕๘ อย่างไรก็ตาม ในบัญชีแนบท้ายประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดชื่อ ปริมาณ และเงื่อนไขของวัตถุที่อาจใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอางที่มีรายชื่อสารกว่า ๑๙๐ รายการ แต่กลับไม่มีรายการใดที่เกี่ยวข้องกับพลาสติกไมโครบีดส์^{๓๒}

๗.๒ เครื่องสำอางที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือขาย

๗.๒.๑ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดชื่อเครื่องสำอางที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือขาย พ.ศ. ๒๕๕๙^{๓๓} ซึ่งอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๖ (๑) แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. ๒๕๕๘ กำหนดรายชื่อเครื่องสำอางที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือขาย ทั้งสิ้น ๓๔ รายการ แต่ไม่ได้มีเครื่องสำอางรายการใดที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะเจาะจงกับพลาสติกไมโครบีดส์

^{๒๘} พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๖

^{๒๙} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนพิเศษ ๑๑๔ ง ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐, น. ๒๔.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๕ ตอนพิเศษ ๒๖๓ ง ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๑, น. ๑๗.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒, น.๑๙.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๑๕๑ ง ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๓, น. ๖.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๑๕๑ ง ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๓, น. ๗.

^{๓๐} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๓ ตอนพิเศษ ๑๑๔ ง ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๙, น. ๕.

^{๓๑} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๒๑๒ ง ลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๒, น. ๙.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๓๗ ง ลงวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓, น. ๒๖.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๑๕๑ ง ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๓, น. ๘.

^{๓๒} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๕ ตอนพิเศษ ๑๓๒ ง ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๑, น. ๑๑.

^{๓๓} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๓ ตอนพิเศษ ๗๒ ง ลงวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๙, น. ๒๑.

๗.๒.๑ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดชื่อเครื่องสำอางที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือขาย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓^{๓๔} ซึ่งอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๖ (๑) แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. ๒๕๕๘ กำหนดรายชื่อเครื่องสำอางที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือขาย เพิ่มเติมจากฉบับเดิมอีก ๓ รายการ แต่ยังคงไม่ได้มีเครื่องสำอางรายการใดที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะเจาะจงกับพลาสติกไมโครพีดส์

๗.๓ ลักษณะเครื่องสำอางที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือขาย

มีประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดลักษณะของเครื่องสำอางห้ามผลิต นำเข้า หรือขาย พ.ศ. ๒๕๕๙^{๓๕} ซึ่งอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๖ (๑) แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. ๒๕๕๘ กำหนดให้ (๑) เครื่องสำอางที่ตรวจพบเชื้อจุลินทรีย์ที่ก่อให้เกิดโรค ได้แก่ ซูโดโมแนส แอรูจินอซา (*Pseudomonas aeruginosa*) สตาฟีโลค็อกคัส ออเรียส (*Staphylococcus aureus*) แคนดิดา อัลบิแคนส์ (*Candida albicans*) คลอสทริเดียม (*Clostridium spp.*) (เฉพาะเครื่องสำอางผสมสมุนไพร) เป็นเครื่องสำอางห้ามผลิต นำเข้า หรือขาย (๒) เครื่องสำอางที่ใช้บริเวณรอบดวงตา เครื่องสำอางที่สัมผัสเยื่อเมือก และเครื่องสำอาง สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี ที่ตรวจพบจำนวนรวมของแบคทีเรีย ยีสต์ และรา ที่เจริญเติบโตโดยใช้อากาศ (Total aerobic plate count) มากกว่า ๕๐๐ โคโลนีต่อกรัม หรือลูกบาศก์เซนติเมตร ขึ้นไป เป็นเครื่องสำอางห้ามผลิต นำเข้า หรือขาย (๓) เครื่องสำอางอื่น นอกเหนือจากที่กำหนดใน (๒) ที่ตรวจพบจำนวนรวมของแบคทีเรีย ยีสต์ และรา ที่เจริญเติบโตโดยใช้อากาศ (Total aerobic plate count) มากกว่า ๑,๐๐๐ โคโลนีต่อกรัมหรือลูกบาศก์เซนติเมตร ขึ้นไป เป็นเครื่องสำอางห้ามผลิต นำเข้า หรือขาย จะเห็นได้ว่าภายใต้ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดลักษณะของเครื่องสำอางห้ามผลิต นำเข้า หรือขาย พ.ศ. ๒๕๕๙ มุ่งคุ้มครองเพียงแค่เครื่องสำอางกลุ่มที่มีคุณสมบัติทางจุลชีววิทยาตามที่กำหนดเท่านั้น ซึ่งไม่ได้มีข้อใดที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะเจาะจงกับพลาสติกไมโครพีดส์แต่อย่างใด

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในการจัดการพลาสติกไมโครพีดส์ผ่านกฎหมาย ทั้ง ๗ ฉบับข้างต้น ผู้เขียนพบว่าประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่มุ่งแก้ไขปัญหาการปนเปื้อนพลาสติกไมโครพีดส์โดยเฉพาะเจาะจง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในระดับโลกหรือนานาชาติแล้ว นับว่าในขณะนั้นประเทศไทยมิได้ให้ความสนใจปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๑ นายกรัฐมนตรีมีข้อสั่งการในคราวประชุมคณะรัฐมนตรี ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการลดการใช้วัสดุที่ผลิตขึ้นจากพลาสติก รวมทั้งให้กระทรวงพาณิชย์เป็นหน่วยงานหลักร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พิจารณากำหนดมาตรการจูงใจสำหรับบริษัท ห้างร้าน และสถานประกอบการต่าง ๆ เพื่อลดปริมาณการใช้วัสดุที่ผลิตจากพลาสติกอีกทางหนึ่งด้วย

(ร่าง) Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๗๓

^{๓๔} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๑๗๗ ง ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๓, น. ๓๘.

^{๓๕} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๓ ตอนพิเศษ ๗๒ ง ลงวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๙, น. ๒๐.

คำสั่งดังกล่าวของนายกรัฐมนตรีถือเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญซึ่งก่อให้เกิดกระแสการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพลาสติกไมโครพีดส์ในเวลาต่อมา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตอบรับคำสั่งดังกล่าว โดยการจัดทำ (ร่าง) Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๗๓^{๓๖} ขึ้น โดยดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์แผนระดับประเทศ ดังต่อไปนี้

๑. ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)^{๓๗} ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับขยะและของเสียอันตราย

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมี ๒ ประเด็นหลัก คือ (๑) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว และพัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ โดยอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติ ทั่วประเทศ โดยระบบเก็บขน และกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของชุมชนให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล และส่งเสริมการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการลดขยะเป็นศูนย์จัดการขยะแบบเบ็ดเสร็จยั่งยืน การลดการปล่อยมลพิษ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (๒) พัฒนาพื้นที่เมืองชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มุ่งเน้นความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและค่ามาตรฐานสากล พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง ด้วยเป้าหมาย ๓R (Reduce, Reuse, Recycle) พร้อมทั้งมีกลไกกำกับดูแลการจัดการขยะและมลพิษอย่างเป็นระบบทั้งประเทศ นอกจากนี้ยังมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับ

- ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ในประเด็นด้านความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเล

- ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ในประเด็นด้านอุตสาหกรรมชีวภาพ โดยเพิ่มการผลิตและส่งเสริมการใช้พลาสติกชีวภาพ การเน้นการวิจัยและพัฒนา และนำผลงานวิจัยมาใช้ในเชิงพาณิชย์มากยิ่งขึ้น และประเด็นเรื่องการสร้างโอกาสเข้าถึงข้อมูล รวมถึงฐานข้อมูลความรู้และนวัตกรรม เพื่อประโยชน์ในการสืบค้นต่อยอดในทุกๆด้าน

- ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในประเด็นด้านการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัวยุคใหม่และชุมชน

- ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในประเด็นด้านการจัดระบบเมืองที่เอื้อต่อการสร้างชีวิตและสังคมที่มีคุณภาพและปลอดภัย การปรับโครงสร้างและแก้ไขกฎหมาย และในประเด็นด้านการสนับสนุนและพัฒนาพื้นที่บนฐานข้อมูลความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมให้มีความถูกต้องแม่นยำ

- ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ในประเด็นด้านการบริหารงานของภาครัฐแบบบูรณาการโดยมียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายและเชื่อมโยงการพัฒนา

^{๓๖} กรมควบคุมมลพิษ, กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, (ร่าง) Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๗๓ (Thailand's Roadmap on Plastic Waste Management 2018 – 2030).

^{๓๗} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๘๒ ก ลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑, น. ๑.

ในทุกกระดับ ทุกประเด็น ทุกภารกิจ และทุกพื้นที่ การบริหารจัดการภาครัฐมีความสอดคล้องเชื่อมโยงและเป็นกลไกสำคัญในการนำยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติในทุกระดับ และประเด็นด้านการออกกฎหมายให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ และมีเท่าที่จำเป็น ทันสมัย มีความเป็นสากล มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำด้านต่าง ๆ และเอื้อต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ

๒. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)^{๓๘}

ในยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ให้มีความสำคัญกับการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายเป็นลำดับแรก โดยเร่งรัดแก้ไขปัญหามลพิษจากการจัดการขยะตกค้างสะสมในพื้นที่วิกฤต ผลักดันกฎหมายและกลไกเพื่อการคัดแยกขยะ สนับสนุนการแปรรูปเป็นพลังงาน ใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อให้เกิดการลดปริมาณขยะรวมทั้งสร้างวินัยคนในชาติเพื่อการจัดการขยะอย่างยั่งยืน และส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๓. แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม^{๓๙}

เรื่อง สิ่งแวดล้อม ในประเด็นปฏิรูปที่ ๑ เสริมสร้างระบบบริหารจัดการมลพิษที่แหล่งกำเนิดให้มีประสิทธิภาพ โดยให้การสนับสนุนทางวิชาการกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการลดขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิดโดยสร้างแรงจูงใจในการคัดแยกและนำกลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุดส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการขยะทุกประเภทที่ถูกต้องตามหลักวิชาการอย่างเต็มรูปแบบ ตั้งแต่ครัวเรือนถึงปลายทางเริ่มจากเทศบาลเมืองใหญ่ เมืองอุตสาหกรรม และ/หรือเมืองท่องเที่ยวขนาดใหญ่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษก่อน ลดการผลิตและการบริโภคสินค้าที่ผลิตจากวัสดุย่อยสลายยาก โดยการออกกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดให้หน่วยงานราชการส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น รวมถึงสถานศึกษาของรัฐเลิกใช้กล่องโฟมบรรจุอาหารที่ผลิตจากวัสดุที่ย่อยสลายยากและขวดน้ำพลาสติกที่มีพลาสติกหุ้มฝา (cap seal) และขยายบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของภาคเอกชนในการจัดการขยะอันตรายชุมชนตั้งแต่ต้นทาง

๔. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals (SDGs))^{๔๐}

ตามเป้าหมายที่ ๖ สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคน และมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน โดยยกระดับคุณภาพน้ำโดยลดมลพิษจัดการทั้งขยะและลดการปล่อยสารเคมี และวัสดุอันตรายลดสัดส่วนน้ำเสียที่ไม่ผ่านกระบวนการลงครึ่งหนึ่งและเพิ่มการนำกลับมาใช้ใหม่ทั่วโลก ภายในปี ๒๕๗๓

^{๓๘} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔).

^{๓๙} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๒๔ ก ลงวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๑, น.๑.

^{๔๐} UNITED NATIONS THAILAND, เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals (SDGs)) ฉบับเต็ม. หน้า ๖.

๕. นโยบายรัฐบาล (แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗)^{๔๑}

เร่งรัดการควบคุมมลพิษทั้งทางอากาศ ขยะ และน้ำเสีย ที่เกิดจากการผลิตและบริโภค เพื่อสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่ประชาชน โดยให้ความสำคัญในการเร่งรัดแก้ไขปัญหาการจัดการขยะ เป็นลำดับแรก

๖. แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔^{๔๒}

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีได้รับการป้องกัน บำบัด และฟื้นฟู ในมาตรการป้องกัน ลด และขจัดมลพิษ ทั้งนี้ได้กำหนดแผนงานการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายชุมชน โดยส่งเสริมการลดปริมาณขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง การงดหรือเลิกการใช้กล่องโฟม ถุงพลาสติก หรือวัสดุที่ย่อยสลายได้ยาก พัฒนากลไกทางภาษีเพื่อควบคุมการใช้กล่องโฟม ถุงพลาสติก หรือวัสดุที่ย่อยสลายได้ยาก ให้ลดการใช้ลงไป พัฒนาพลาสติกชีวภาพ รวมถึงวัสดุอื่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้

๗. ยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษ ๒๐ ปี (๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) และแผนจัดการมลพิษ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔^{๔๓}

มุ่งเน้นให้มีระบบจัดการของเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษทุกประเภทที่ตามมาตราฐาน ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนลดการใช้ทรัพยากรที่กำจัดยาก ลดการเกิดของเสีย และมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม บริโภคสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก

นอกจากดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย ยุทธศาสตร์แผนระดับประเทศแล้ว ยังมีการเปิดโอกาสให้ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรระหว่างประเทศ สถาบันการศึกษา และประชาชนที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ผ่านการประชุมคณะทำงานการพัฒนากลไกการจัดการพลาสติก จำนวน ๓ ครั้ง การประชุมกลุ่มย่อยของผู้ประกอบการภายใต้กลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติก สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จำนวน ๓ ครั้ง และคณะอนุกรรมการบริหารจัดการขยะพลาสติก จำนวน ๕ ครั้ง เมื่อ (ร่าง) Roadmap เกิดความเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในวันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงเสนอ (ร่าง) Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๗๓ ฉบับสมบูรณ์ต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อพิจารณาเห็นชอบและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีในคราวประชุมคณะรัฐมนตรี

เมื่อถึงคราวประชุมคณะรัฐมนตรีต่อมา ในวันที่ ๑๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๐๙.๐๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุม ๕๐๑ ตึกบัญชาการ ๑ ทำเนียบรัฐบาล คณะรัฐมนตรีโดยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

^{๔๑} พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา, คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ วันศุกร์ที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๔๒} สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔, หน้า ๘๙ – ๑๐๔.

^{๔๓} กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษ ๒๐ ปี (๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) และแผนจัดการมลพิษ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔.

นายกรัฐมนตรี เป็นประธานการประชุมจึงได้ร่วมกันพิจารณาให้ความเห็นชอบ (ร่าง) Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๗๓ ดังกล่าว โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้^{๔๔}

๑. ให้นำ (ร่าง) Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๗๓ เป็นกรอบนโยบายการบริหารจัดการขยะพลาสติกในภาพรวมของประเทศ และเป็นกรอบแนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการ ด้านการจัดการขยะพลาสติกแบบบูรณาการของหน่วยงาน

๒. (ร่าง) Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๗๓ ได้ตั้งเป้าหมายในการลดและเลิกใช้พลาสติก บางประเภทภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ เช่น พลาสติกหุ้มฝาขวดน้ำดื่ม ด้วยการใช้วัสดุทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเลิกใช้พลาสติกประเภทถุงพลาสติกหูหิ้ว กล่องโฟมบรรจุอาหาร แก้วพลาสติก (แบบบางใช้ครั้งเดียว) และหลอดพลาสติกภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๕

๓. ให้รัฐออกมาตรการให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานตาม (ร่าง) Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๗๓ ทุกภาคส่วน ตลอดจนมีการกำหนดกลไกต่าง ๆ ในการขับเคลื่อน เช่น สร้างความรู้ ความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความร่วมมือการดำเนินงานรณรงค์ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น ทั้งนี้โดยการประกาศเป็นนโยบายระดับชาติผลักดันไปสู่การปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการจัดการขยะพลาสติกของประเทศต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นหนึ่งในหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานตาม (ร่าง) Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๗๓ จึงได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดลักษณะของเครื่องสำอางที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือขาย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒^{๔๕} ขึ้น โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๖ (๑) แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. ๒๕๕๕ ดังนี้

๑. ให้เครื่องสำอางที่ใช้แล้วที่มีส่วนผสมของพลาสติกไมโครบีดส์เป็นเครื่องสำอางที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือขาย

๒. กำหนดนิยามคำว่า พลาสติกไมโครบีดส์ หมายถึง พลาสติกสังเคราะห์ที่มีขนาดเล็กซึ่งมีขนาดอนุภาคน้อยกว่า ๕ มิลลิเมตร ในรูปแบบของแข็งที่ไม่ละลายน้ำ ไม่สามารถสลายตัวได้เองตามธรรมชาติ มีวัตถุประสงค์ในการใช้เพื่อขัดทำความสะอาด

๓. ห้ามผลิตหรือนำเข้าเครื่องสำอางที่มีส่วนผสมของพลาสติกไมโครบีดส์ ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓ เป็นต้นไป

๔. เครื่องสำอางที่มีการวางขายอยู่ในท้องตลาดก่อนวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ต้องเก็บคืนและห้ามขายภายใน ๑๘๐ วัน (ตั้งแต่วันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๓ เป็นต้นไป)

^{๔๔} naewna.com, “สรุปมติคณะรัฐมนตรี (ครม.) ประจำวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๒,” สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๓ จาก <https://www.naewna.com/politic/408397>

^{๔๕} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๓๑๒ ง ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๒, น. ๔.

๕. ตัวอย่างสารที่สามารถผลิตพลาสติกไมโครบีดส์ ได้แก่ Polyethylene (PE), Polyethylene terephthalate (PET), Polypropylene (PP), Polymethyl methacrylate (PMMA) เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่ผสมอยู่ในเครื่องสำอางเพื่อขัดผิวทำความสะอาด และในเครื่องสำอางที่ใช้แล้วล้างออก เช่น โฟมล้างหน้า สบู่ผลิตภัณฑ์ขัดผิวกาย

๖. ผู้ประกอบการต้องตรวจสอบเครื่องสำอางที่ผลิตหรือนำเข้า ว่ามีเครื่องสำอางที่ใช้แล้วล้างออกที่มีส่วนผสมของพลาสติกไมโครบีดส์เพื่อขัดผิวทำความสะอาดหรือไม่ หากมี ต้องดำเนินการยกเลิกตำรับที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา หรือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่สถานที่ผลิตหรือนำเข้าตั้งอยู่^{๔๖}

จากการออก (ร่าง) Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๗๓ ต่อเนื่องมาจนถึงประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดลักษณะของเครื่องสำอางที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือขาย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ ประเทศไทยจึงกลายเป็นอีกหนึ่งประเทศที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากพลาสติกไมโครบีดส์ไม่น้อยไปกว่านานาอารยประเทศ ทั้งยังมีการกำกับดูแลพลาสติกไมโครบีดส์ในเครื่องสำอางเป็นไปตามหลักสากล โดยปัจจุบัน ผู้ประกอบการในไทยต่างรับทราบและพร้อมให้ความร่วมมือในการเลิกใช้พลาสติกไมโครบีดส์ในผลิตภัณฑ์ ในขณะที่รัฐเองก็ได้ดำเนินการตามประกาศโดยการเรียกคืนผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางที่มีพลาสติกไมโครบีดส์เป็นส่วนประกอบออกจากท้องตลาดแล้วอีกด้วย

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เดิมมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยไม่สามารถจัดการปัญหาพลาสติกไมโครบีดส์ปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อมได้ ไม่ว่าจะเป็น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติรักษาคลอง รัดนโกสินทร์ศก ๑๒๑ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ หรือแม้แต่พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. ๒๕๕๘

แต่ในปัจจุบัน ประเทศไทยโดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ตอบรับคำสั่งของนายกรัฐมนตรีในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีและจัดทำ (ร่าง) Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๗๓ ขึ้น ร่างดังกล่าวมีความสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์แผนระดับประเทศ เช่น ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ในส่วนขยะและของเสียอันตราย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ในยุทธศาสตร์ที่ ๔ แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในประเด็นปฏิรูปที่ ๑ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals (SDGs)) ตามเป้าหมายที่ ๖ เป็นต้น (ร่าง) Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๗๓ ฉบับนี้ยังส่งผลให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข ในฐานะหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน

^{๔๖} สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข, คำชี้แจง ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดลักษณะของเครื่องสำอางที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือขาย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒.

ตามร่างออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดลักษณะของเครื่องสำอางที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือขาย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ อีกด้วย โดยประกาศกระทรวงสาธารณสุขฉบับนี้ ได้กำหนดนิยาม คำว่า พลาสติกไมโครบีดส์ ให้มีความชัดเจน กำหนดให้เครื่องสำอางที่ใช้แล้วที่มีส่วนผสมของพลาสติกไมโครบีดส์ เป็นเครื่องสำอางที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือขาย ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓ และในกรณีเครื่องสำอางที่มีการวางขายอยู่ในท้องตลาดก่อนวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓ นั้นต้องเก็บคืน และห้ามขาย ตั้งแต่วันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๓ เป็นต้นไป

และถึงแม้ว่าประเทศไทยจะได้มีการออกมาตรการทางกฎหมายเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการพลาสติกไมโครบีดส์แล้วก็ตาม แต่ทั้งนี้จากการรวบรวมข้อมูลและศึกษาข้อมูลของผู้เรียบเรียงแล้ว ผู้เรียบเรียงมีข้อเสนอแนะว่า ทั้งที่ผ่านมาและในปัจจุบันประเทศไทยยังขาดการประชาสัมพันธ์ในการให้ความรู้สร้างความเข้าใจให้กับประชาชนเพื่อให้ตระหนักถึงผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่อาจเกิดจากการใช้พลาสติก โดยเฉพาะพลาสติกไมโครบีดส์ทั้งในส่วนของประชาชนที่เป็นผู้บริโภค ผู้ผลิต รวมถึงผู้นำเข้าด้วย อีกทั้งหากมีการเตรียมการหาวัตถุดิบที่จะมาใช้ทดแทนพลาสติกไมโครบีดส์โดยมีต้นทุนที่ต่ำกว่า แต่มีคุณสมบัติเทียบเท่าหรือดีกว่าก็จะถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ดี

บรรณานุกรม

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายอาญา

พระราชบัญญัติรักษาคลอง รศ. ๑๒๑

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕

พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. ๒๕๕๘

ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๗ (พ.ศ. ๒๕๔๙) เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเล

ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๓๗)

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘/-/ วันที่ ๓ มกราคม ๒๔๘๓, น. ๓๔/๓.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๖ ตอนที่ ๘๐ ฉบับพิเศษ วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๒๒, น. ๑.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙ ตอนที่ ๑๕ วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕, น. ๒๘.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙ ตอนที่ ๓๗ ลงวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๓๕ น. ๑.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙ ตอนที่ ๓๘ วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๓๕, น. ๒๗.

ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๑๑ ตอนที่ ๑๖ ง วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗, น. ๗๓.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๒ ตอนที่ ๖ ก วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘, น. ๒๕.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๓ ตอนที่ ๑๓ ง วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๙, น. ๒๐.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๕ ตอนที่ ๔๘ ก วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๔๑, น. ๓.

ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๑๗ ตอนพิเศษ ๙๕ ง วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๓, น.๕๕.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๒ ตอนที่ ๑๒๕ ง วันที่ ๒๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๘, น. ๔.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๑๑ ง วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๐, น.๑๒๓

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๒ ตอน ๘๖ ก วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๘, น. ๕.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๓ ตอนพิเศษ ๗๒ ง ลงวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๙, น. ๒๐.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๓ ตอนพิเศษ ๗๒ ง ลงวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๙, น. ๒๑.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๓ ตอนพิเศษ ๑๑๔ ง ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๙, น. ๕.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๒๔ ก ลงวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๑, น.๑.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๕ ก วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๐, น. ๑.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนพิเศษ ๑๑๔ ง ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐, น. ๒๔.

- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๕ ตอนพิเศษ ๑๓๒ ง ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๑, น. ๑๑.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๘๒ ก ลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑, น. ๑.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๕ ตอนพิเศษ ๒๖๓ ง ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๑, น. ๑๗.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒, น.๑๙.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๒๑๒ ง ลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๒, น. ๙.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๓๑๒ ง ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๒, น. ๔.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๓๗ ง ลงวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓, น. ๒๖.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๑๕๑ ง ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๓, น. ๖.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๑๕๑ ง ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๓, น. ๗.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๑๕๑ ง ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๓, น. ๘.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๑๗๗ ง ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๓, น. ๓๘.

วิทยานิพนธ์

สลิลวรรณ เครือเทศน์. “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันมลพิษทางน้ำที่เกิดจากพลาสติกไมโครพีดส์”
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๙.

หนังสือ

- กรมควบคุมมลพิษ, กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ร่าง Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ.
๒๕๖๑ – ๒๕๗๓ (Thailand’s Roadmap on Plastic Waste Management 2018 – 2030).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔).
- UNITED NATIONS THAILAND, เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals (SDGs))
ฉบับเต็ม.
- พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา, คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ วันศุกร์ที่
๑๒ กันยายน ๒๕๕๗.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม,
แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔.
- กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษ ๒๐ ปี
(๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) และแผนจัดการมลพิษ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔.

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข, คำชี้แจง ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดลักษณะของเครื่องสำอางที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือขาย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒.

บทความอิเล็กทรอนิกส์

naewna.com, “สรุปมติคณะรัฐมนตรี (ครม.) ประจำวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๒,” สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๓ จาก <https://www.naewna.com/politic/408397>